

KUTSESTANDARD

Kohtuarst-ekspert III	18-15112011-5.16/3s EKR tase 7 ¹
Kohtuarst-ekspert IV	18-15112011-5.17/3s EKR tase 7
Kohtuarst-ekspert V	18-15112011-5.18/3s EKR tase 8

KOHTUARST-EKSPERT III, IV, V

ÕIGUS- JA SISEKAITSE KUTSENÕUKOGU

¹ EKR- Eesti kvalifikatsiooniraamistik. Tasemekirjeldused vt Kutseseadus lisa 1

Kutsestandardi Kohtuarst-ekspert III, tase 7, Kohtuarst-ekspert IV, tase 7 ja Kohtuarst-ekspert V, tase 8 suhestamistulemused on kinnitatud Õigus- ja Sisekaitse Kutsenõukogu 14.05.2014 otsusega nr 15.

EESSÕNA

Eesti kutsekvalifikatsiooni süsteemis määratletakse kutsekvalifikatsiooni nõudeid viiel tasemel. I tase on madalaim ja V tase kõrgeim (vt lisa A – Kutsekvalifikatsiooni süsteemi terminid). Kõik kutsed ei eelda kutsekvalifikatsiooni tasemete fikseerimist I kuni V tasemeni. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonitasemed, sealhulgas vajaduse korral ka haridusnõuded, määrab kindlaks kutsenõukogu.

Käesolev kutsestandard sisaldab asjaomaste institutsioonide vahel kokkulepitud nõudeid kohtuarst-ekspert III, IV, V kutsekvalifikatsioonile.

Kutsestandardi kavandi koostas Õiguse ja Sisekaitse Kutsenõukogu moodustatud töörühm koosseisus:

Aime Riikoja	Eesti Kohtuarstlik Ekspertiisbüroo
Jaak Põder	Eesti Kohtuarstlik Ekspertiisbüroo
Gunnar Tasa	Tartu Ülikool, Eesti Kohtuarstlik Ekspertiisbüroo
Marika Väli	Tartu Ülikool, Eesti Kohtuarstlik Ekspertiisbüroo
Ilona Drikkit	Eesti Kohtuarstlik Ekspertiisbüroo
Maia-Liisa Mürkel	Eesti Kohtuarstlik Ekspertiisbüroo

Ajavahemikus 15. – 22. mai 2006 a viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus, millesse kaasati ettevõtete ning koolitajate esindajad Eesti erinevatest piirkondadest. Kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on töörühm arvestanud arvamusküsitlustel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

Käesolev kutsestandard on koostatud uustöötlusena.

Käesolevate kutsestandardite jõustumisel kaotab kehtivuse 10. detsembril 2008. a Õiguse ja Sisekaitse Kutsenõukogu otsusega nr 22 kinnitatud kohtuarst-ekspert III, IV, V kutsestandard.

Käesolev kohtuarst-ekspert III, IV, V kutsestandard on kinnitatud 15. novembril 2011. a Õiguse ja Sisekaitse Kutsenõukogu otsusega nr 5.

Kutsestandardis sisalduvad kutsekvalifikatsioonid on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

Kutsestandardite kasutusala on järgmine:

- 1) töötajate kvalifikatsiooninõuete määramine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kutsekvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks.

2 KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori² järgi kuulub kohtuarst-ekspert justiits- ja kohtuteenistused valdkonda, kood 7523.

Ametite Klassifikaatoris³ kuulub kohtuarst-ekspert 2. pearühma “Tippspetsialistid”, koodid 2212, 2221.

3 KUTSENIMETUS JA KUTSEKVALIFIKATSIOONI TASE

Eesti keeles:	Kohtuarst-ekspert III, IV, V Kutsekvalifikatsioonid spetsialiseerumisel alamerialad: <ul style="list-style-type: none"> - Kohtuhistoloogiaekspert IV, V - Meditsiinilise kriminalistika ekspert IV, V
Inglise keeles:	Forensic medical expert III, IV, V <ul style="list-style-type: none"> - Forensic histologist IV, V - Medical Criminologist IV, V
Vene keeles:	Судебно-медицинский эксперт III, IV, V <ul style="list-style-type: none"> - Профессии при специализации: - Судебно-медицинский гистолог III, IV, V - Эксперт судебной криминалистики III, IV, V

4 KUTSEKIRJELDUS

Kohtuarst-eksperdi töö eesmärgiks on anda eksperdiarvamus kohtu- ja kohtueelses menetlusprotsessis esinevate meditsiiniliste ja bioloogiliste probleemide kohta ning surma põhjuse tuvastamine kohtuarstlikul lahingul.

Kohtuarst-eksperdi põhilisteks tööülesanneteks on:

- surnute kohtuarstlike ekspertiiside ja lahangu teegemine,
- isikute kohtuarstlike ekspertiiside teegemine,
- osalemine komisjoniliste kohtuarstlike ekspertiiside läbiviimisel,
- laiba vaatlus sündmuskohas või laiba muus asukohas,
- osalemine laiba väljakaevamisel
- võrdlusmaterjali võtmine ekspertiisiks või uuringuks,
- osalemine kohtuistungitel.

Kohtuarst-eksperdi kutse eeldab korrektsust, iseseisvust ning üldistus- ja otsustusvõimet.

² Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon

³ International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon

Kohtuarst-eksperdi III kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav:

- arstiharidus,
- kohtumediitsiinalane töökogemus vähemalt 5 aastat või kohtuarstiteaduse, residentuuri läbimine ning kohtumediitsiinalane töökogemus 1 aasta,
- erialane täiendamine (vähemalt 40 tundi aastas),
- vähemalt 1 erialane ettekanne, asutuse sisene või avalik.

Kohtuarst-eksperdi III kutsetase vastab kohtuarst-eksperdi ametinimetusele.

Kohtuarst-eksperdi IV kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav:

- arstiharidus,
- kohtumediitsiinalane töökogemus vähemalt 10 aastat,
- erialane enesetäiendamine (vähemalt 40 tundi aastas),
- esinemine erialaste ettekannetega rahvusvahelistel ja/või Eestis korraldatavatel teadusüritustel,
- punktidest 1-5 nimetatud nõuetest vähemalt kahe täitmine:
  - 1) erialase koolituse läbiviimine väljaspool ekspertiisiasutust,
  - 2) osalemine uurimisprojektides,
  - 3) residentide individuaalne juhendamine,
  - 4) osalemine kohtuarstlike ekspertiisialaste eeskirjade ja meetodikate väljatöötamisel,
  - 5) süvendatud tegelemine alamerialaga, nt kohtuhistoloogia, meditsiiniline kriminalistika jm.

Kohtuarst-ekspert võib alates IV kutsetasemest erioskuste-teadmiste omandamisel (vt p 5.3.) spetsialiseeruda kohtuhistoloogia- või meditsiinilise kriminalistika eksperdi alamerialal.

Kohtuhistoloogiaekspert IV kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav:

- arstiharidus,
- kohtumediitsiinalane töökogemus vähemalt 10 aastat, sealhulgas vähemalt 5 aastat kohtuhistoloogina,
- erialane enesetäiendamine (vähemalt 40 tundi aastas),
- esinemine erialaste ettekannetega rahvusvahelistel ja/või Eestis korraldatavatel teadusüritustel,
- punktidest 1-4 nimetatud nõuetest vähemalt kahe täitmine:
  - 1) erialase koolituse läbiviimine väljaspool ekspertiisiasutust,
  - 2) osalemine uurimisprojektides,
  - 3) residentide individuaalne juhendamine,
  - 4) kohtuarstlike ekspertiisialaste eeskirjade ja meetodikate väljatöötamisel osalemine.

Meditsiinilise kriminalistika ekspert IV kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav:

- arstiharidus,
- kohtumediitsiinalane töökogemus vähemalt 10 aastat, sealhulgas vähemalt 5 aastat meditsiinilise kriminalistika eksperdina,
- erialane enesetäiendamine (vähemalt 40 tundi aastas),
- esinemine erialaste ettekannetega rahvusvahelistel ja/või Eestis korraldatavatel teadusüritustel,
- punktidest 1-4 nimetatud nõuetest vähemalt kahe täitmine:

- 1) erialase koolituse läbiviimine väljaspool ekspertiisiasutust,
- 2) osalemine uurimisprojektides,
- 3) residentide individuaalne juhendamine,
- 4) kohtuarstlike ekspertiisialaste eeskirjade ja metoodikate väljatöötamisel osalemine.

Kohtuarst-eksperti IV kutsetase vastab kohtuarst-vanemeksperdi ametinimetusele.

Kohtuarst-ekspert V kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav:

- arstiharidus,
- kohtumeditšiinalane töökogemus ekspertiisiasutuses vähemalt 15 aastat,
- erialane enesetäiendamine (vähemalt 40 tundi aastas),
- punktidest 1-6 nimetatud nõuetest vähemalt nelja täitmine:
  - 1) osalemine residentide individuaalsel juhendamisel,
  - 2) erialase koolituse läbiviimine väljaspool ekspertiisiasutust,
  - 3) eestisisese või rahvusvahelise uurimisprojekti juhtorganisse kuulumine,
  - 4) osalemine erialases seadusloomes,
  - 5) osalemine rahvusvahelistel konverentsidel ettekannetega,
  - 6) vähemalt ühe erialase artikli publitseerimine teadusajakirjas.

või

- arstiharidus,
- kohtumeditšiinalane töökogemus ekspertiisiasutuses vähemalt 15 aastat,
- erialaste õpikute/monograafiate koostamine või erialase teaduskraadi omamine.

Kohtuhistoloogiaekspert V kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav:

- arstiharidus,
- kohtumeditšiinalane töökogemus ekspertiisiasutuses vähemalt 15 aastat sealhulgas vähemalt 10 aastat kohtuhistoloogina,
- erialane enesetäiendamine (vähemalt 40 tundi aastas),
- punktidest 1-6 nimetatud nõuetest vähemalt nelja täitmine:
  - 1) osalemine residentide individuaalsel juhendamisel,
  - 2) erialase koolituse läbiviimine väljaspool ekspertiisiasutust,
  - 3) eestisisese või rahvusvahelise uurimisprojekti juhtorganisse kuulumine,
  - 4) osalemine erialases seadusloomes,
  - 5) osalemine rahvusvahelistel konverentsidel ettekannetega,
  - 6) vähemalt ühe erialase artikli publitseerimine teadusajakirjas.

1) või

- arstiharidus,
- kohtumeditšiinalane töökogemus ekspertiisiasutuses vähemalt 15 aastat, sealhulgas vähemalt 10 aastat kohtuhistoloogina,
- erialaste õpikute/monograafiate koostamine või erialase teaduskraadi omamine.

Meditsiinilise kriminalistika ekspert V kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav:

- arstiharidus,
- kohtumeditšiinalane töökogemus ekspertiisiasutuses vähemalt 15 aastat sealhulgas vähemalt 10 aastat meditsiinilise kriminalistika eksperdina,
- erialane enesetäiendamine (vähemalt 40 tundi aastas),
- punktidest 1-6 nimetatud nõuetest vähemalt nelja täitmine:
  - 1) osalemine residentide individuaalsel juhendamisel
  - 2) erialase koolituse läbiviimine väljaspool ekspertiisiasutust

- 3) eestisese või rahvusvahelise uurimisprojekti juhtorganisse kuulumine
- 4) osalemine erialases seadusloomes
- 5) osalemine rahvusvahelistel konverentsidel ettekannetega
- 6) vähemalt ühe erialase artikli publitseerimine teadisajakirjas.

või

- arstiharidus,
- kohtumeditšiinalane töökogemus ekspertiisiasutuses vähemalt 15 aastat, sealhulgas vähemalt 10 aastat meditsiinilise kriminalistika eksperdina,
- erialaste õpikute/monograafiate koostamine või erialase teaduskraadi omamine.

Kohtuarst-eksperti V kutsetase vastab kohtuarst-peaeksperti ametinimetusele.

Täpsemad kohtuarst-eksperti kutsequalifikatsioonide tõendamise ja omistamise tingimused esitatakse kohtuarst-eksperti kutsequalifikatsioonide omistamise korras.

5 KUTSEOSKUSNÕUDED

5.1 Üldoskused ja -teadmised

5.1.1 Õigusaktid – algtase

- 1) tööõigus

5.1.2 Töökeskkonna ohutus

- 1) tööohutus
- 2) töötervishoid
- 3) töö hügieen
- 4) esmaabi

5.1.3 Asjaajamine ja dokumenditöö

5.1.4 Suhtlemisoskus

5.1.5 Keeleoskus (vt lisa C)

- 1) eesti keel – C1
- 2) üks võõrkeel – B1
- 3) teine võõrkeel – A2

5.1.6 Arvuti kasutamine – moodulid AO1 - AO7 (vt lisa D)

5.2 Põhioskused- ja teadmised

5.2.1 Kohtuarstlike ekspertiise puudutava seadusandluse tundmine

5.2.2 Surnu kohtuarstlikud lahangute ja ekspertiiside tegemine

5.2.3 Histoloogiliste preparaate kirjeldamine ja diagnoosimine

5.2.4 Haiguste ja muude patoloogiliste protsesside teoreetiliste aluste tundmine

5.2.5 Kohtuarstlike diagnooside vormistamine

5.2.6 Arstlike surmateatiste vormistamine

5.2.7 Laiba vaatlus sündmuskohas või laiba muus asukohas

5.2.8 Osalemine laiba väljakaevamisel

5.2.9 Võrdlusmaterjali võtmine ekspertiisiks või uuringuks

5.2.10 Osalemine kohtuistungil

5.2.11 Kohtukeemia- ja kohtubioloogiauuringute tulemuste interpreteerimine

5.2.12 Ravidokumentide analüüsimine ja interpreteerimine

5.2.13 Isiku kohtuarstlike ekspertiiside tegemine

5.2.14 Isiku kohtuarstliku, sh günekoloogilise läbivaatuse tegemine

5.2.15 Ekspertiiside tegemine toimikumaterjalide põhjal

5.2.16 Surma põhjuse määramine

5.2.17 Vigastuste tekkemehhanismi ja tekitamise aja määramine

5.2.18 Surma aja määramine

- 5.2.19 Tervisekahjustuse määramine
- 5.2.20 Tervise seisundi määramine
- 5.2.21 Kutse-eesitika järgimine

5.3 Eriuskused ja –teadmised

5.3.1 Kohtuhistoloogiaekspert IV

- 1) histoloogilise materjali ettevalmistamise ja töötlemise enamlevinud meetodikate valdamine
- 2) histoloogia laboratooriumis kasutatavad tehniliste vahendite, seadmete ja dokumentatsiooni valdamine
- 3) histoloogialaborantide tegevuse juhendamine uuringumaterjali töötlemisel selle iseärasustest sõltuvalt
- 4) histoloogilise uuringumaterjali interpreteerimisel vähemalt 5-7 enamkasutataval värvingul esiletõdavatate muutuste ja iseärasuste valdamine
- 5) fototehnika kasutamine mikroskopeerimisel

5.3.2 Kohtuhistoloogiaekspert V tase

- 1) immunohistokeemia, lüminestsents-mikroskoopia jm histoloogiliste uuringumeetodite valdamine,
- 2) kasvajaaluste protsesside diferentsiaal-diagnostika valdamine

5.3.3 Meditsiinilise kriminalistika ekspert IV

- 1) Meditsiinilise kriminalistika materjalide ettevalmistamise ja töötlemise enamlevinud meetodikate valdamine so. kohtuantropoloogiliste ja kohtutraumatoloogiliste ekspertiiside ning uuringute ja planktoniuuringute tegemine:
  - a) makropreparaatide uuringuks ettevalmistamine
  - b) mikropreparaatide planktoniuuringuks ettevalmistamine
  - c) anatoomiliste objektide restaureerimine
  - d) antropomeetriaalised mõõtmismeetodid
  - e) mikroskoopilised meetodid
  - f) fotograafilised meetodid
  - g) vigastuste kontaktkoopiade tegemine
  - h) eksperimentaalne vigastuste tekitamine ja rekonstruktsioon
  - i) tulemuste matemaatiline analüüs
- 2) Meditsiinilise kriminalistika laboratooriumis kasutatavate tehniliste vahendite, seadmete ja dokumentatsiooni valdamine
- 3) Meditsiinilise .kriminalistika laboris töötava laborandi tegevuse juhendamine uuringumaterjali töötlemisel.

5.3.4 Meditsiinilise kriminalistika ekspert V aste

- 1) kohtuantropoloogiliste ja kohtutraumatoloogiliste ekspertiiside ning uuringute ja tegemine:
  - a) spektrofotomeetriaalised meetodid
  - b) radioloogilised meetodid
- 2) ballistiliste ekspertiiside ja uuringute tegemine

5.4 Isikuomadused ja võimed

- 1) suhtlemisoskus

- 2) korrektsus
- 3) usaldusväärsus
- 4) kohusetundlikkus
- 5) loovus ja iseseisvus
- 6) otsustusvõime
- 7) üldistusvõime
- 8) sallivus

6 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib kuni 01.01.2014. Vastavalt vajadusele võib standardit muuta enne standardi kehtivusaja lõppu.

KUTSEKVALIFIKATSIOONI SÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsekvalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmistele, oskustele, vilumustele, kogemustele, väärtushinnangutele ja isikuomadustele.

Kutsekvalifikatsioon – antud kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel. Kutsekvalifikatsioonisüsteemis on viis taset, kusjuures I tase on madalaim ja V tase kõrgeim.

I tase – töötaja täidab tööülesandeid ühesuguses olukorras, on omandanud kutsealased oskused ja teadmised enamasti kutsealasel väljaõppel, võib vajada juhendamist töö käigus, vastutab oma tööülesannete täitmise eest,

II tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmistele omab vilumust ja kogemust, töötab iseseisvalt, vastutab oma tööülesannete täitmise eest,

III tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses ja vahelduvas olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmistele ning vilumustele ja kogemustele omab meisterlikkust, valmisolekut kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest,

IV tase – töötaja täidab analüüsimist ja otsustamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest,

V tase – töötaja täidab teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste analüüsimist, süstematiseerimist ja edasiarendamist ning õpetamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab laialdasi kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

Lisa B

KUTSEOSKUSNÕUDED

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioscused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isiku- ja isiksuslikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

KONKREETSETE TEADMISTE JA OSKUSTE TASEMETE KIRJELDUSED

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine, põhiliste töövõtete valdamine.

Keskase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlus, seoste loomine, mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine, mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine.

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED
Lisa C

	A1	A2	B1	B2	C1	C2	
MÕISTMINE	Saan aru tuttavatest sõnadest ja fraasidest, mis puudutavad mind, minu perekonda ja minu vahetut ümbrust, kui inimesed räägivad aeglaselt ja selgelt.	Saan aru fraasidest ja sageli kasutatavatest sõnadest, mis on vahetult seotud mulle oluliste valdkondadega (näiteks info minu ja mu perekonna kohta, sisseostude tegemine, kodukoht, töö). Saan aru lühikeste, lihtsate ja selgelt väljähäldatud ütluste põhisisust	Saan aru põhilisest infost selges tavakõnes tuttavatel teemal: töö, kool, vaba aeg jne. Saan aru aeglaselt ja selgelt edastatud raadio- või telesaadete põhisisust, kui need käsitlevad päevateemasid või mulle huvitavaid teemasid	Saan aru pikematest kõnedest ja ettekannetest ning tuttava teema puhul isegi nende keerukamatest nüanssidest. Saan aru enamiku teleuudiste, publitsistikasaadete ja filmide sisust.	Saan aru pikemast tekstist isegi siis, kui see pole selgelt liigendatud ja seosed on esitatud kas kaudselt või vihjamisi. Saan suurema vaevata aru tele-programmidest ja filmidest.	Saan vaevata aru igasugusest kõnest, olenemata sellest, kus seda esitatakse. Saan aru ka kiirkõnest, kui mulle antakse pisut aega hääldusviisiga harjumiseks	KUULAMINE
	Saan aru tuttavatest nimedest, sõnadest ja väga lihtsatest lausetest näiteks siltidel, plakatitel või kataloogides.	Saan aru väga lühikestest lihtsatest tekstidest. Oskan leida eeldatavat spetsiifilist informatsiooni lihtsatest igapäevatekstidest (näiteks reklaamid, tööpakkumised, prospektid, menüüd, sõiduplaanid), samuti saan aru lühikestest lihtsatest isiklikest kirjadest.	Saan aru tekstidest, mis koosnevad sagedamini esinevatest või minu tööga seotud sõnadest. Saan aru sündmuste, mõtete ja soovide kirjeldusest isiklikes kirjades.	Saan aru aktuaalsetel teemadel kirjutatud artiklitest, kus autorid väljendavad mingeid kindlaid seisukohti või vaatenurki. Saan aru tänapäevasest proosast.	Saan aru pikkadest ja keerulistest tekstidest, nii olustikulistest kui ka kirjanduslikest, tajudes nende stiilist eripära. Saan aru erialastest artiklitest ja pikematest tehnilistest juhenditest isegi siis, kui need vahetult ei puuduta minu eriala.	Saan vaevata aru kõigist kirjaliku teksti liikidest, sealhulgas abstraktsetest, struktuurilt ja/või keeleliselt keerulistest tekstidest, näiteks käsiraamatutest, erialastest artiklitest ja ilukirjandusest.	LUGEMINE
RÄÄKIMINE	Oskan lihtsal viisil suhelda tingimusel, et vestluspartner aeglaselt räägib, vajadusel öeldut kordab või ümber sõnastab ning mind vestlemisel aitab. Oskan küsida lihtsaid küsimusi ja neile vastata.	Saan hakkama igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsust ja lihtsat infovahetust tuttavatel teemadel. Oskan kaasa rääkida, ehkki ma ei oska veel ise vestlust juhtida.	Saan enamasti keelega hakkama maal, kus see on kasutusel. Oskan ettevalmistuseta vestelda tuttav, huvitaval või olulisel teemal: pere, hobid, töö, reisimine ja päevasündmused.	Oskan vestelda piisavalt spontaanselt ja ladusalt, nii et suhtlemine keelt emakeelena kõnelevate inimestega on täiesti võimalik. Saan aktiivselt osaleda aruteludes tuttavatel teemal, oskan oma seisukohti väljendada ja põhjendada.	Oskan end mõistetavaks teha ladusalt ja spontaan-selt, väljendeid eriti otsimata. Oskan kasutada keelt paindlikult ja tulemuslikult nii ühiskondlikel kui ka tööalastel eesmärkidel. Oskan avaldada mõtteid ja arvamusi ning vestluses teemat arendada.	Saan vaevata osaleda igas vestluses ja diskussioonis ning oskan idioome ja kõnekeelseid väljendeid. Oskan täpselt edasi anda tähendusvarju. Vajadusel oskan lausungi ümber sõnastada, nii et vestluses osalejad seda vaevalt märkavad.	SUULINE SUHTLUS
	Oskan kasutada lihtsaid fraase ja lauseid kirjeldamaks kohta, kus elan, ja inimesi, keda tunnen.	Oskan kasutada mitmeid fraase ja lauseid, et kirjeldada oma perekonda ja teisi inimesi, elutingimusi, hariduslikku tagapõhja, praegust või eelmist tööd.	Oskan lihtsate seostatud lausetega kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja kavatsusi. Oskan lühidalt põhjendada ning selgitada oma seisukohti ja plaane. Oskan edasi anda jutu, raamatu ja filmi sisu ning kirjeldada oma muljeid.	Oskan selgelt ja üksik-asjalikult käsitleda ainst laias teemaderingis, mis puudutab minu huvialasid. Oskan selgitada oma seisukohti aktuaalsetel teemadel, tuues välja erinevate arvamuste poolt- ja vastuargumendid.	Oskan keerulisi teemasid täpselt ja üksikasjalikult kirjeldada, välja tuua alateemad ja olulisemad punktid ning teha kokkuvõtet.	Oskan esitada selge ja ladusa, kontekstile vastavas stiilis kirjelduse või põhjenduse, millel on loogiline ülesehitus, mis aitab kuulajal märgata ja meelde jätta kõige olulisemat.	SUULINE ESITUS
KIRJUTAMINE	Oskan kirjutada lühikest ja lihtsat teadet (näiteks postkaarti puhkuse-tervitustega) ning täita formulare (näiteks hotelli registreerimislehte, kus küsitakse isikuandmeid: nime, aadressi, rahvust/kodakondsust).	Oskan teha märkmeid ja koostada väga lihtsat isiklikku kirja, näiteks kellegi tänamiseks.	Oskan koostada lihtsat seostatud teksti tuttavatel või mulle huvi pakkuvatel teemal. Oskan kirjutada isiklikku kirja, milles kirjeldan oma kogemusi ja muljeid.	Oskan kirjutada selgeid ja detailseid tekste mulle huvi pakkuvates teemaderingis. Oskan kirjutada esseed, aruannet või referaati, edastamaks infot ning kommenteerides ja põhjendades oma seisukohti. Oskan kirjutada kirju, milles tõstan esile kogemuste ja sündmuste mulle olulisi aspekte.	Oskan ennast väljendada selges, hästi liigendatud tekstis, avaldades oma arvamust vajaliku põhjalikkusega. Oskan kirjutada kirja, esseed või aruannet keerukal teemal ja esile tõsta olulisemat. Oskan lugejast lähtuvalt kohandada oma stiili.	Oskan kirjutada ladusalt ja selgelt vajalikus stiilis. Oskan koostada keerulisi kirju, aruandeid või artikleid, esitada ainst loogiliselt liigendatuna nii, et lugeja suudab eristada olulist. Oskan koostada erialaseid ja ilukirjanduslikke sisukokkuvõtteid, annotatsioone ning retsensioone.	KIRJUTAMINE

Euroopa Nõukogu keeleoskustasemete süsteem: enesehindamise skaala

Lisa D

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL/ICDL – The European Computer Driving Licence/The International Computer Driving Licence) tõendab selle omaja praktilisi põhioskusi laiatarbe tarkvara kasutamisel. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelitöötlus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Esitlus

AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon

AO1 INFOTEHNOLOOGIA PÕHIMÕISTED JA INFOÜHISKOND

1. Põhimõisted
2. Riistvara
3. Mälu
4. Tarkvara
5. Arvutivõrgud
6. Arvutid igapäevaelus
7. Infotehnoloogia ja ühiskond
8. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus
9. Infotehnoloogia ja Eesti

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUS

1. Elementaarioskused
2. Töölaud
3. Failihaldus
4. Failide lihtne redigeerimine
5. Prindihaldus

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Alustamine
2. Põhioperatsioonid
3. Kujundamine (vormindamine)
4. Dokumendi viimistlemine
5. Printimine
6. Muud oskused

AO4 TABELITÖÖTLUS

1. Elementaarioskused
2. Põhioperatsioonid
3. Valemid ja funktsioonid
4. Kujundamine (vormindamine)

5. Diagrammid ja objektid
6. Printimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Alustamine
2. Andmebaasi loomine
3. Vormi kasutamine
4. Informatsiooni otsimine
5. Aruanded

AO6 ESITLUS

1. Elementaaroskused
2. Põhitegevused
3. Vormindamine
4. Graafika ja diagrammid
5. Printimine ja levitamine
6. Slaidiseansi efektid
7. Slaidiseansi vaatamine

AO7 INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON

1. Veebi kasutamise elementaaroskused
2. Veebis navigeerimine
3. Otsing veebis
4. Järjehoidjad (bookmarks)
5. Elektronposti kasutamise elementaaroskused
6. Kirjavahetus
7. Adresseerimine
8. Postkasti haldamine
9. Listid ja uudisgrupid